

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

MAQSUD SHAYXZODA – O'ZBEK ADABIYOTINING YORQIN NAMOIYANDASI

Mardiyev Og'abek Otabek o'g'li

Toshkent davlat transport universiteti 3-bosqich talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada o'zbek adabiyotining yirik vakillaridan biri, shoir, dramaturg va olim Maqsud Shayxzodaning hayoti, ijodi hamda adabiyotimiz rivojiga qo'shgan hissasi tahlil qilinadi. Uning she'riyati, tarixiy dramalari va ilmiy faoliyati yoritilib, adibning o'zbek adabiyoti tarixidagi o'rni ochib beriladi.*

Kalit so'zlar: *Maqsud Shayxzoda, o'zbek adabiyoti, dramaturgiya, she'riyat, Mirzo Ulug'bek, tarixiy drama, tarjima, adabiyotshunoslik.*

Kirish:

XX asr o'zbek adabiyoti yirik ijodkorlarga boy davr bo'lib, bu davrda milliy adabiyotimiz taraqqiyotiga ulkan hissa qo'shgan shoir va yozuvchilar yetishib chiqdi. Ana shunday iste'dodli adiblardan biri Maqsud Shayxzodadir. U o'zining serqirra ijodi bilan she'riyat, dramaturgiya, tarjima va adabiyotshunoslik sohalarida samarali faoliyat olib borgan.

Maqsud Shayxzoda asarlarida insonparvarlik, vatanparvarlik, tarixiy xotira, ilm-fan va ma'naviyat masalalari chuqur yoritilgan. Uning ijodi o'zbek adabiyotining mazmunan boyishi va shaklan takomillashishida muhim rol o'ynagan.

Maqsud Shayxzodaning hayoti va ijodiy yo'li

Maqsud Shayxzoda 1908-yilda Ozarbayjonda tug'ilgan. Uning to'liq ismi Maqsud Shayxzoda Ibrohim o'g'li bo'lib, yoshligidan adabiyotga qiziqib, she'r va hikoyalar yozishga kirishgan. U dastlab ozarbayjon tilida ijod qilgan, keyinchalik O'zbekistonga ko'chib kelib, o'zbek tilida ijod qilishni boshlagan.

O'zbekistonda yashab ijod qilgan yillari davomida u milliy adabiyotimizning yirik namoyandalaridan biriga aylandi. Shayxzoda o'zining ijodiy faoliyati davomida ko'plab she'rlar, dramatik asarlar, ilmiy maqolalar yaratdi va jahon adabiyoti namunalari o'zbek tiliga tarjima qildi.

Shoir sifatidagi ijodi:

Maqsud Shayxzoda she'riyatda chuqur falsafiy fikrlar, inson qalbining kechinmalari va vatanparvarlik g'oyalarini ifodalagan shoir sifatida tanilgan. Uning she'rlarida hayot go'zalligi, inson qadr-qimmatini, ilm-fan va ma'rifat ulug'lanadi.

Shoir asarlarida quyidagi mavzular asosiy o'rin tutadi:

- vatan va xalq taqdiri,
- insoniylik va adolat,
- ilm-fan va taraqqiyot,
- tarixiy xotira va milliy g'urur.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

Shayxzoda she’riyati ravon til, boy tasvir va chuqur ma’no bilan ajralib turadi.

Dramaturg sifatidagi faoliyati:

Maqsud Shayxzoda o‘zbek dramaturgiyasining rivojiga katta hissa qo‘shgan ijodkorlardan biridir. Uning dramatik asarlari tarixiy mavzularga bag‘ishlangan bo‘lib, ularda buyuk shaxslar hayoti va davr muammolari tasvirlangan.

“Mirzo Ulug‘bek” dramasi

Adibning eng mashhur asarlaridan biri – “Mirzo Ulug‘bek” tarixiy dramasidir. Ushbu asarda buyuk olim va hukmdor Mirzo Ulug‘bekning hayoti, ilm-fanga bo‘lgan muhabbati va fojeali taqdiri badiiy talqin etilgan.

Asarda quyidagi g‘oyalar ilgari suriladi:

- ilm-fanning jamiyat taraqqiyotidagi o‘rni,
- jaholat va nodonlikning zararli oqibatlari,
- adolat va haqiqat uchun kurash.

Mazkur drama o‘zbek teatr sahnalarida ko‘p bor sahnalashtirilib, tomoshabinlar e’tiboriga sazovor bo‘lgan.

Ilmiy va tarjimonlik faoliyati:

Maqsud Shayxzoda adabiyotshunos olim sifatida ham faoliyat yuritgan. U o‘zbek adabiyoti tarixi, nazariyasi va jahon adabiyoti bo‘yicha ilmiy tadqiqotlar olib borgan.

Shuningdek, u jahon adabiyotining ko‘plab yirik namoyandalarining asarlarini o‘zbek tiliga tarjima qilib, milliy adabiyotimiz rivojiga katta hissa qo‘shgan. Bu tarjimalar orqali o‘zbek kitobxonlari jahon adabiyoti durdonalari bilan tanishish imkoniyatiga ega bo‘lgan.

Maqsud Shayxzoda ijodining ahamiyati:

Maqsud Shayxzoda o‘zbek adabiyotida ko‘p qirrali ijodkor sifatida alohida o‘rin tutadi. Uning asarlari milliy o‘zlikni anglash, tarixiy xotirani tiklash va ma’naviy qadriyatlarni targ‘ib etishda muhim rol o‘ynaydi.

Shayxzodaning dramatik asarlari o‘zbek teatr san’atining rivojlanishiga katta hissa qo‘shgan. Uning ijodi bugungi kunda ham o‘rganilib, sahnalashtirilib kelinmoqda.

Xulosa: Maqsud Shayxzoda o‘zbek adabiyotining yirik namoyandalaridan biri bo‘lib, u she’riyat, dramaturgiya, tarjima va ilmiy tadqiqot sohalarida samarali faoliyat olib borgan. Uning asarlari chuqur ma’no, insonparvarlik g‘oyalari va tarixiy ruh bilan sug‘orilgan.

Adib ijodi o‘zbek adabiyotini boyitibgina qolmay, milliy teatr san’atining rivojiga ham katta hissa qo‘shdi. Shu sababli Maqsud Shayxzoda nomi o‘zbek adabiyoti tarixida munosib o‘rin egallaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Maqsud Shayxzoda. Tanlangan asarlar.
2. O‘zbek adabiyoti tarixi.
3. Karimov N. XX asr o‘zbek adabiyoti.
4. Adabiyotshunoslikka oid darsliklar.

